

აუცილებელი მოგერიების ფარგლები ქართული და ანგლო-ამერიკული სისხლის სამართლის მიხედვით*

ასისტენტ-პროფესორი, სამართლის დოქ. *ირინე ხერხელიძე*, თსუ

I. შესავალი

აუცილებელი მოგერიების ფარგლების საკითხი ყოველთვის აქტუალურად განიხილებოდა ნებისმიერი სამართლის სისტემის ქვეყნის სისხლის სამართალში. საქართველოში, მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი გარემოებების მიმართ ინტერესმა კიდევ უფრო იმატა იმ რეფორმის შემდეგ, რაც საქართველოს 1999 წლის ახალმა სისხლის სამართლის კოდექსმა¹ პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძვლები, მისი წინამორბედი კოდექსისგან გასხვავებით, ერთმანეთისაგან მკვეთრად გამიჯნულ ორ ჯგუფად დაჰყო და წარმოადგინა ისინი მართლწინააღმდეგობის და ბრალის გამომრიცხველ გარემოებებად.

საზოგადოდ, პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლების საფუძველი ასევე გამამართლებელ და საპატიო გარემოებების არსებობას ეფუძნება ანგლო-ამერიკულ სამართლის სისტემაშიც, რომელიც მეტწილად განსხვავდება ქართული, შესაბამისად, კონტინენტალური ევროპის სამართლის სისტემისგან.

II. აუცილებელი მოგერიების ფარგლები ქართულ სისხლის სამართალში

სადღეისოდ მოქმედი საქართველოს სსკ-ს 28-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მიხედვით: „აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება ნიშნავს მომგერიებლის მიერ თავდაცვის აშკარა შეუსაბამობას მასზე თავდასხმის ხასიათსა და საშიშროებასთან.“ კანონი პირდაპირ ადგენს აუცილებელი მოგერიების ფარგლების მოცულობას. ნორმის მიხედვით მომგერიებლის მოქმედება ჩარჩოებშია მოქცეული,

* ეს სტატია წარმოადგენს 2015 წლის 10 ოქტომბერს თბილისში გამართულ სისხლის სამართლის ქართველ და გერმანელ მეცნიერთა კონფერენციაზე წაკითხული მოხსენების გადამუშავებულ ვერსიას.

¹ ტექსტში სისხლის სამართლის კოდექსი შემოკლებულია როგორც სსკ.

რაც გულისხმობს, რომ არ უნდა იყოს დარღვეული თავდასხმისა და თავდაცვის თანაფარდობა.²

აქ ყურადღებას იმსახურებს უკიდურესობით გამოწვეული მოქმედების შეფასების საკითხი. არის თუ არა ასეთი მოქმედება ხელყოფის მოგერიებისათვის გათვალისწინებული აუცილებელი თავდაცვითი ქმედება, უნდა განისაზღვროს ორი კრიტერიუმით. ერთი მხრივ, დაცვის საშუალება უნდა იყოს მონოდებული, ხელყოფა მყისიერად და, შეძლებისდაგვარად, საბოლოოდ აღკვეთოს ან, მინიმუმ, შეასუსტოს. მეორე მხრივ, თავდამცველი უფლებამოსილია, აირჩიოს დაცვის ეფექტური საშუალება, ე.ი. მას შეუძლია მისთვის საიმედო ყველაზე ნაკლებად საშიში საშუალება გამოიყენოს.³

გასული პერიოდის სისხლის სამართლებრივ ლიტერატურაში აუცილებელი მოგერიების ფარგლების ორგვარ დარღვევას მიუთითებდნენ, ესენია: 1) დაცვითი მოქმედების არადროულობა, ე.წ. „არადროული მოგერიება“, და 2) დაცვის აშკარა შეუსაბამობა ხელყოფის ხასიათისა და საშიშროებისადმი, ე.წ. „არათანაზომიერი მოგერიება“.⁴

„არადროული მოგერიების“ შეფასებასთან დაკავშირებით იურიდიულ ლიტერატურაში არსებობს ისეთი შეხედულება, რომლისთვისაც მიუღებელია აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტების ერთ-ერთ სახეობად „არადროული მოგერიების“ მიჩნევა, რადგან მისი თვალსაზრისით, „შეუძლებელია ფარგლების გადაცილება არადროულობას დავუკავშიროთ. ასეთი დაშვება თვით აუცილებელი მოგერიების არსს ეწინააღმდეგება, რადგან მისი ფარგლების გადაცილება მხოლოდ აუცილებელი მოგერიების ვითარებაშია შესაძლებელი. არადრო-

² *გამყრელიძე, ოთარ*, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება, ზოგადი ნაწილი, 2005, გვ. 223.

³ *ტურავა, მერაბ*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-8 გამ., 2010, გვ. 191.

⁴ *შავგულიძე, თამაზ, სურგულაძე, ლამარა*, საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებანი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, 1988, გვ. 118.

ული მოგერიების დროს კი თვით აუცილებელი მოგერიების ვითარება არ არსებობს.“⁵ აქ არსებითად, საუბარია აუცილებელი მოგერიების ე.წ. „ექსტენსიურ ექსცესზე“, რომელიც წარმოადგენს შეცდომას ხელყოფის იმნუთიერობასთან დაკავშირებით და ისევე როგორც შეცდომა მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით, ანუ ე.წ. მოჩვენებითი (პუტატიური) მოგერიება, – შესაძლებელია, გახდეს ბრალის ეტაპზე ე.წ. ბრალის გამომრიცხველი საპატიებელი გარემოება. თუმცა, ზოგადად, იურიდიულ ლიტერატურაში, სადავოა ექსტენსიური ექსცესის საპატიებელ გარემოებად მიჩნევის საკითხი. ამ პრობლემის გადაჭრის ურთიერთსაწინააღმდეგო გზების ფონზე, გაბატონებული შეხედულება ასეთის დამკვიდრების უარყოფისკენ იხრება. უშუალოდ ქართულ სისხლის სამართალთან მიმართებით კი, მისი ანალიზის საფუძველზე კეთდება დასკვნა, რომ აქ, ექსტენსიური ექსცესი არ წარმოადგენს ბრალის გამომრიცხველ საპატიებელ გარემოებას.⁶

რაც შეეხება „არათანაზომიერ მოგერიებას“, ისტორიულად არათანაზომიერ მოგერიებად ითვლებოდა არა მხოლოდ ის შემთხვევები, როდესაც თანაფარდობა ხელყოფასა და დაცვას შორის დარღვეულია ინტენსივობის მხრივ, არამედ ისეთი შემთხვევაც, როდესაც ხელყოფისათვის მიყენებული ზიანი აშკარად არ შეესაბამება იმ ზიანს, რომელიც ხელყოფით მოსალოდნელი იყო, ე.ი. როდესაც დარღვეულია „ინტერესთა თანაფარდობა“.⁷ აქედან, იმ შემთხვევაში, როცა მომგერიებელი ხელყოფისაგან თავდაცვის დროს თანაბრად ეფექტური საშუალებებიდან აირჩევს არა შედარებით მსუბუქ, არამედ – შეგნებულად საშიშ საშუალებას, როდესაც არ არსებობს არჩეული დაცვის საშუალების აუცილებლობა, სახეზე იქნება ე.წ. აუცილებელი მოგერიების „ინტენსიური ექსცესი“, რომლის დროსაც სსკ-ის 28-ე მუხლიდან გამომდინარე, გამართლება არ იქნება შესაძლებელი. ესავე „ინტენსივირება“, ოთუ მას მოჰყვა თავდამსხმელის სიკვდილი,

⁵ შავგულიძე, თამაზ, სურგულაძე, ლამარა, საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებანი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, 1988, გვ. 120.

⁶ ტურავა, მერაბ, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-8 გამ., 2010, გვ. 192, 242.

⁷ შავგულიძე, თამაზ, სურგულაძე, ლამარა, საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებანი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, 1988, გვ. 124.

მიჩნევა სსკ-ის 113-ე მუხლით გათვალისწინებულ აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით ჩადენილი მკვლელობის პრივილეგიურ შემადგენლობად.⁸

რაც შეეხება „ინტერესების შესაბამისობის“ საკითხის გარკვევას, აქ საკითხავია, მიყენებულსა და მოსალოდნელ ზიანს შორის როგორი აშკარა შეუსაბამობა უნდა იყოს, რომ აუცილებელი მოგერიების ფარგლები გადაცილებულად ჩაითვალოს? შეუსაბამობის წარმოსაჩენად ბავშვის მოკვლის მაგალითის მოყვანა, რომელიც ცდილობდა ბაღში ვაშლი მოწყვიტა, დასმულ კითხვაზე პასუხს ვერ მოგვცემს, ვინაიდან მასში აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება კი არა, თვით აუცილებელი მოგერიების უფლება არ არსებობს ხელყოფის ირელევანტურობიდან გამომდინარე.⁹

ამდენად, აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების საკითხი მხოლოდ იმ შემთხვევაში წამოიჭრება, როდესაც ხელყოფისთვის მიყენებული ზიანი არ იყო საჭირო ხელყოფის ასაცილებლად. დღესდღეობით, ქართულ სისხლის სამართალში, აუცილებელი მოგერიების ფარგლების დადგენა თეორიულ დონეზე დავას არ იწვევს, არამედ პრობლემურია მხოლოდ სსკ-ის 28-ე, 113-ე და 122-ე მუხლების პრაქტიკული გამოყენება, როდესაც უნდა მოხდეს იმ საკითხის გადანყვება, მომგერიებელი გათავისუფლდეს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან აუცილებელი მოგერიების უფლებით სარგებლობის გამო, თუ მოგერიებისას თავდამსხმელის სიკვდილი ან ჯანმრთელობის დაზიანება ჩაითვალოს აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით ჩადენილ დანაშაულად. ამ მხრივ, სასამართლო პრაქტიკა დასახვეწია.

III. „არასრული აუცილებელი მოგერიება“ ანგლო-ამერიკულ სამართალში

საერთო სამართლის ქვეყნები, ქართული და შესაბამისად, კონტინენტალური ევროპის სამართლის სისტემისგან განსხვავებით, არ იცნობენ „აუცილებელი“

⁸ ტურავა, მერაბ, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-8 გამ., 2010, გვ. 191.

⁹ შავგულიძე, თამაზ, სურგულაძე, ლამარა, საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებანი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, 1988, გვ. 126.

ბელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებას“, არამედ მის ნაცვლად იყენებენ „არასრული აუცილებელი მოგერიების“ ინსტიტუტს.¹⁰ მოვლენა, რომელიც აშშ-ი ფარგლების დარღვევისას განიხილება, არასრულ აუცილებელ მოგერიებად იწოდება და მას, როგორც შემამსუბუქებელი გარემოების დოქტრინას, საერთო სამართალში აქვს ფესვები. ტეხასის სააპელაციო სასამართლომ ეს კონცეფცია მკაფიოდ განმარტა საქმეში *Reed v. State*,¹¹ რაც შეერთებულ შტატებში არასრული აუცილებელი მოგერიების ინსტიტუტის ქვაკუთხედს წარმოადგენს.¹²

აუცილებელი მოგერიება შესაძლებელია ორ კატეგორიად დაიყოს: სრული და არასრული აუცილებელი მოგერიება. ასეთი დაყოფა მთელი რიგი სასამართლოებისათვის მისაღები გახდა აღნიშნულ „Reed“-ის საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ, რომელშიც აღიარებული იქნა როგორც სრული, ასევე არასრული მოგერიების უფლება სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის საქმეებზე.¹³ აუცილებელი მოგერიება სრულია, როცა სახეზეა მისთვის დამახასიათებელი ყველა, ანუ ოთხი ელემენტი: 1) მომგერიებელი არ არის კონფლიქტის ინიციატორი; 2) მას სჯეროდა სიკვდილის ან სხეულის მძიმე დაზიანების მყისიერი საფრთხის არსებობა; 3) მას ჰქონდა ამ ვარაუდის გონივრული საფუძველი; 4) მომგერიებელს არ გამოუყენებია ის ძალა, რომელიც გადააჭარბებდა აუცილებლობის მოთხოვნას.¹⁴ აუცილებელი მოგერიება არის არასრული, როდესაც ბრალდებული ვერ დაამტკიცებს სრული მოგერიებისათვის

საჭირო რომელიმე ელემენტის არსებობას.¹⁵ იმის გამო, რომ სასამართლოებს შორის არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა იმასთან დაკავშირებით, თუ რომელი ელემენტების არარსებობა წარმოშობს არასრულ აუცილებელ მოგერიებას, შესაძლებელია ერთმანეთისაგან გამოვყოთ სამი სხვადასხვა ვარიანტი: არასრული მოგერიების ერთი ტიპი, რომლის მიხედვით, არასრული აუცილებელი მოგერიება სახეზეა მაშინ, როდესაც ბრალდებული არადაწაშაულებრივად იწვევს თავდასხმას, რომელიც მას აიძულებს მოგერიებისას ხელჰყოს თავდამსხმელის სიცოცხლე;¹⁶ მეორე ტიპი სახეზეა მაშინ, როდესაც მომგერიებელი თავდამსხმელს კლავს არაგონივრული ძალის გამოყენებით;¹⁷ და ბოლოს, ზოგიერთი სასამართლო აღიარებს არასრულ მოგერიებას, როდესაც ბრალდებულს კეთილსინდისიერად, მაგრამ არაგონივრულად სჯერა, რომ საჭიროა სასიკვდილო ძალის გამოყენება სიკვდილის ან სხეულის მძიმე დაზიანების თავიდან ასაცილებლად.¹⁸

როგორც აუცილებელი მოგერიების ორ – სრული და არასრული აუცილებელი მოგერიების კატეგორიებად დაყოფის შესაძლებლობისგან გამომდინარეობს და ასევე არასრული აუცილებელი მოგერიების გაგების ზემოთ მითითებული სამი სხვადასხვა ვარიანტიდან უნდა დავასკვნათ: პირველი ვარიანტიდან გამომდინარე, ტერმინი არასრული აუცილებელი მოგერიება, მოიცავს არაგამიზნულად

¹⁰ *ხერხეულიძე, ირინე*, აუცილებელი მოგერიება ქართულსა და საერთო (ანგლო-საქსური ტიპის) სამართალში, 2010, გვ. 184.

¹¹ იხ. *Reed v. State*, Texas Appellate Court, 1882, 509, სადაც ბრალდებულის მიმართ გამოტანილი გამამტყუნებელი განაჩენი გაუქმდა, ვინაიდან ნაფიც მსაჯულებს არ მიეცათ მითითება შესაძლებელი არასრული აუცილებელი მოგერიების შესახებ.

¹² *State v. Faulkner*, 301 Meryland, 1984, 482, 488, 483 Atlantic Reporter, 2nd Series 759, 762.

¹³ *Lafave, Wayner, R., & Scott, Austin, Wakman, JR.*, Substantive Criminal Law, 2nd edition, 1986, გვ. 271, 273.

¹⁴ იხ.: *Tichnell v. State*, 287, Meryland, 1980, 695, 718, 415 Atlantic Reporter, 2nd Series 830, 842; *Guerrieo v. State*, 213 Meryland, 1957, 545, 549, 132 Atlantic Reporter, 2nd Series 466, 467, 468; *DeVaughn v. State*, 232 Meryland, 1963, 447, 453, 194 Atlantic Reporter, 2nd Series 109, 112; *Bruce v. State*, 218 Meryland, 1958, 87, 96, 97, 145 Atlantic Reporter, 2nd Series 428, 432, 433.

¹⁵ *Lafave, Wayner, R., & Scott, Austin, Wakman, JR.*, Substantive Criminal Law, 2nd edition, 1986, გვ. 271, 272.

¹⁶ იხ.: *Reed v. State*, 11 Texas Appellate Court, 1882, 509, 517, 518; *People v. Deason*, Michigan Court of Appeals, 1985, 384 N.W.2d 72, 74; *State v. Bush*, North Carolina, 1982, 297 South Eastern Reporter, 2nd Series 563, 568; *State v. Flory*, Wyoming, 1929, 276, 458; *Perkins, Rollin, & Boyce Ronald*, Criminal Law, 3rd edition, 1982, გვ. 1137, 1141.

¹⁷ იხ.: *Allison v. State*, 86 South Western Reporter, Arkansas, 1905, 409; *Reed v. State*, 11 Texas Appellate Court, 1882, 517, 518;

¹⁸ იმ შტატებს, რომლებშიც მიღებული იქნა ეს სტანდარტი, მიეკუთვნება: არკანზასი, კალიფორნია, მაინი, მერილენდი, ნიუ მექსიკო და პენსილვანია, იხ.: *Allison v. State*, 86 South Western Reporter, Arkansas, 1905, 413; *People v. Flannel*, California, 1979, 603 Pacific Reporter, 2nd Series 1, 9; *State v. Grant*, Maine, 1980, 418 Atlantic Reporter, 2nd Series 154, 156; *Faulkner v. State*, 301 Meryland, 1984, 482, 499, 483 Atlantic Reporter, 2nd Series 759, 768; *State v. Kidd*, New Mexico, 1917, 175 Pacific Reporter, 772, 774; *Commonwealth v. Collandro*, 1911, 80 Atlantic Reporter, 571, 574-75.

პროვოცირებულ აუცილებელი მოგერიების სიტუაცია, რის გამოც მომგერიებელი თავის უფლებებში იზღუდება და ამის გამო ხდება შესაძლო, რომ ასეთ მოგერიებას ეწოდოს არასრული; მეორე შემთხვევიდან გამომდინარე, – თუ მომგერიებელი არა შიშით ან დაბნეულობით გადააცილებს ფარგლებს, არამედ განზრახ და სამაგიეროს მიზღვის მიზნით, – არსებითად საქმე გვექნება შურისძიებით ჩადენილ მკვლელობასთან; მესამე ვარიანტის მიხედვით იგივე ტერმინი ლოგიკურად გამოიყენება იმ მდგომარეობის დასახასიათებლად, რასაც ქართულ სისხლის სამართალში აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებას ვუწოდებთ.¹⁹

აშშ-ის 1962 წლის მოდელური სსკ აყალიბებს აუცილებელი მოგერიების საკუთარ ვერსიას.²⁰ აღნიშნული სსკ-ის მიხედვით, პასუხისმგებლობა ემყარება მომგერიებლის ბრალის ხარისხს დანაშაულის თითოეულ ელემენტთან მიმართებაში. შესაბამისად, თავდამსხმელის სიცოცხლის ხელყოფის საქმეებში კეთილსინდისიერი, მაგრამ არაგონივრული დარწმუნება გაუფრთხილებელი ქმედების კვალიფიკაციას იძლევა, და, შესაბამისად, ბრალდებულმა შეიძლება პასუხი აგოს შემამსუბუქებელ გარემოებებში ჩადენილი მკვლელობისათვის.²¹ ერთ-ერთმა შტატმა, კოლორადომ, ეს მიდგომა ასახა საკანონმდებლო ფორმულირებაში და არასრული მოგერიებით ჩადენილი მკვლელობა მიიჩნია გაუფრთხილებელ ქმედებად. თუმცა, ეს წესი, ჯერჯერობით, მხოლოდ მკვლელობის საქმეებზე ვრცელდება. აშშ-ის მოდელური სსკ-ი არ იყენებს ტერმინს „დაცვის ფარგლების გადამეტება“ და არ მიანიშნებს დაცვის სამართლებრივ შედეგებზე. ასევე, კოდექსის მეორე ნაწილში, სადაც ფორმულირებულია ცალკეული დანაშაულის შემადგენლობები, ცალკე არ არის მოცემული ნორმები დაცვის ფარგლების გადამეტებით ჩადენილი ადამიანის მკვლელობისათვის ან ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის. არაფერია ნათქვამი დაცვის ფარგლების გადაცილებაზე

არც ნიუ-იორკის სსკ-ში, რომელიც ძალაში შევიდა 1967 წლიდან, ხოლო თავად მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი გარემოებები ამ სსკ-ში თითქმის ისეთივეა, როგორც აშშ-ის მოდელურ სსკ-ში (§ 30 და 35.15-25).²²

საერთო ჯამში, აშშ-ში პირველი ინსტანციის სასამართლოები, ხშირად „murder“-ს²³ აკვალიფიცირებენ „manslaughter“-ად.²⁴ ეს იმას გულისხმობს რომ, თუ მომგერიებელი ამტკიცებს, რომ მოქმედებდა არასრული აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში, და ეს ვითარება აღიარებულია ადგილობრივი სისტემის მიერ, როგორც შემამსუბუქებელი გარემოება, მაშინ „murder“ გადაკვალიფიცირდება „manslaughter“-ად.²⁵

პროვოკაციისაგან (ქართულ სამართალში ეს არის მკვლელობა, ჩადენილი ძლიერი სულიერი აღელვებით) განსხვავებით, რომელიც კლასიკურ პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებას წარმოადგენს, არასრული აუცილებელი მოგერიება ეფუძნება არა სულიერ აღელვებას, არამედ „სიკვდილის შიშს“.²⁶ თუმცა, პასუხისმგებლობის გამომრიცხველი ორივე გარემოება ითვალისწინებს, რომ მომგერიებლის ქმედება იყო მართლწინააღმდეგო, მაგრამ ჩადენილი ბოროტი განზრახვის გარეშე, რომელიც თავის მხრივ „murder“-ის დამახასიათებელ თვისებას წარმოადგენს.²⁷

აშშ-ის „დანაშაულისა და მართლმსაჯულების ენციკლოპედია“, მკვლელობის უფრო ნაკლებად მძიმე კატეგორიით დაკვალიფიცირების ანუ „murder“-იდან „manslaughter“-ზე გადასვლის შე-

¹⁹ ხერხეულიძე, ირინე, აუცილებელი მოგერიება ქართულსა და საერთო (ანგლო-საქსური ტიპის) სამართალში, 2010, გვ. 185.

²⁰ Model penal code § 3.09(2) (Proposed Official Draft 1962).

²¹ არკანზასის და ნიუ ჯერსის სტატუტებსაც ეს პოზიცია უკავიათ, იხ.: ARKANSAS STATUTE ANN. §. 5-2-614 (a), (Michie, 1993); NEW JERSEY STATUTE ANN. §. 2C:3-9 (b), (replaced 1981), (West, 1993).

²² ხერხეულიძე, ირინე, აუცილებელი მოგერიება ქართულსა და საერთო (ანგლო-საქსური ტიპის) სამართალში, 2010, გვ. 186.

²³ “Murder” – განზრახ მკვლელობა, ბოროტი განზრახვით ჩადენილი მკვლელობა.

²⁴ იხ.: People v. Lockett, Illinois, 1980, 413 North Eastern Reporter, 2nd Series 378, 381; State v. Faulkner, 301 Maryland, 1984, 500, 501, 483 Atlantic Reporter, 2nd Series 769.

²⁵ Perkins, Rollin, Criminal Law, 2nd edition, 1969, გვ. 69; როგორც პროფესორი პერკინსი ადგენს, “manslaughter” განვითარდა როგორც ყოვლისმომცველი კონცეფცია იმ თვალსაზრისით, რომ იგი მოიცავს ყველა მკვლელობას, რომელიც მდებარეობს განზრახ მკვლელობებსა და გამართლებულ მკვლელობებს შორის.

²⁶ Moreland, Roy, The Law of Homicide, 1952, გვ. 91.

²⁷ Mahler, Christian, C., Survey: Developments in Maryland Law, 1992-93: Criminal Law: Limiting The Right to Imperfect Self-defense, 53 Maryland Law Review 759, 1994, გვ. 2, 3.

საძლებლობაზე მიუთითებს ისეთ შემთხვევებში, სადაც დადგინდება, რომ მკვლელობისთვის ბრალდებული პირი ვერ აკმაყოფილებდა აუცილებელი მოგერიების ყველა მოთხოვნას.²⁸

ამ ინსტიტუტის მთელი არსი ისაა, რომ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით მკვლელობის საქმეებზე შტატების უმრავლესობის კანონმდებლობა ასეთ მკვლელობას აკვალიფიცირებს ნაკლები ხარისხის განზრახ მკვლელობად ან მკვლელობის პრივილეგიურ შემადგენლობად. საერთო სამართლის სისტემის ქვეყნების პრეცედენტების შესწავლა გვიჩვენებს, რომ ანგლო-ამერიკული კანონმდებლობა არ შეიცავს დაცვის ფარგლების გადაცილების სპეციალურ ნორმებს, გადამეტება აქ განიხილება როგორც არასრული აუცილებელი მოგერიება და ეს ინსტიტუტი ვრცელდება მხოლოდ მკვლელობის საქმეებზე.

IV. დასკვნა

ანგლო-ამერიკულ კანონმდებლობაში არსებული არასრული აუცილებელი მოგერიების და საქართველოს სსკ-ის 28-ე მუხლის მე-4 ნაწილში მოცემული აუცილებელი მოგერიების ფარგლების შედარებისა და გაანალიზების შემდეგ მივდივართ დასკვნამდე, რომ ამ ორ ფენომენს შორის არსებული სხვაობის მიუხედავად, შეიძლება ითქვას, რომ აღნიშნული ინსტიტუტების მოქმედების საფუძველი თითქმის ერთი და იგივეა სამართლის ორივე სისტემაში. მსგავსია ხელყოფის ობიექტებიც, რომლთა დაზიანების შემთხვევაში ამოქმედდებიან ეს ინსტიტუტები, სხვაობა კი, მხოლოდ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების დარღვევით ჩადენილი ქმედების კვალიფიკაციის ცალკეულ დეტალებშია.

²⁸ Kadish, Sanford, H., Encyclopedia of Crime and Justice, ტომი 3, 1993, გვ. 952.